

Cryptomunten en fiscaliteit

Het zal niemand zijn ontgaan, cryptocurrency's staan op dit moment in de media volop in de belangstelling. Deze digitale munten lenen zich uitstekend voor hoogwaardige (en vaak ook hoogdravende) discussies. Maar wat zijn cryptocurrency's nu? En wat moeten we ermee in de fiscaliteit?

door mr. M.L. (Marnix) Veldhuijzen en mr. W.V. (Wesley) Boldewijn, Dentons Boekel Amsterdam

De bitcoin is een cryptocurrency, maar niet iedere cryptocurrency is een bitcoin. Er zijn duizenden cryptocurrency's en het aantal groeit iedere dag. Cryptocurrency is een verzamelterm voor allerlei virtuele valuta waarmee transacties kunnen worden uitgevoerd zonder tussenkomst van een – derde – financiële instelling. Dit kan wenselijk zijn indien men tijd wil besparen (bij overboekingen naar landen met een minder ontwikkeld financieel systeem) of indien men wil besparen op de transactiekosten zelf.

Blockchain

Aan de basis van (bijna) iedere cryptocurrency ligt een technische oplossing waarmee die

transacties daadwerkelijk zonder tussenkomst van een derde kunnen worden uitgevoerd, de zogenoemde 'blockchain'. Het is doorgaans ook de blockchain en de techniek die daar achter zit die bepalen of een cryptocurrency waarde heeft en dus 'succesvol' is. Hoe beter de techniek, hoe interessanter het is om in die cryptocurrency te handelen.

Cryptocurrency's zijn dus eigenlijk primair een instrument om binnen een blockchain betalingen te verrichten en ze krijgen waarde als mensen graag van die blockchain gebruik willen maken en bereid zijn om te betalen voor de cryptocurrency die hen toegang verschaft. Vergelijk het met het wisselen van geld bij een wisselkantoor. Is er

veel vraag naar dollars, dan stijgt de prijs en dat is met cryptocurrency niet anders.

Een blockchain is feitelijk een decentraal netwerk, dat het mogelijk maakt om transacties binnen dat netwerk te controleren en vervolgens vast te leggen. Het is vergelijkbaar met het internet zelf. Er is niet één plek waar alle informatie staat die op het internet te vinden is, en zo is het ook met de informatie (de transacties) in de blockchain. Hoe werkt zo'n transactie nu? Er zijn vele filmpjes over te vinden op bijvoorbeeld YouTube, maar in een notendop werk het zo: men begint met het openen van een 'wallet'. Dat is in feite de 'bankrekening'. Vervolgens koopt men op een cryptobeurs een hoeveelheid cryptocurrency die men in de wallet stop. Een andere mogelijkheid is om currency's te delven ('minen', zie hierna). Met de cryptocurrency in de wallet kan men een betaling doen, in zekere zin net als een overboeking met internetbankieren. Belangrijk verschil is dat men geen instructie geeft aan een bank om geld over te maken naar de rekening van de ontvanger, maar het netwerk vraagt om de transactie te valideren en vast te leggen in de blockchain. Omdat er bij iedere 'ronde' van transacties voor en na de transactie evenveel van de totale hoeveelheid cryptocurrency moet zijn, zorgt de validatie en vastlegging ervoor dat men rechtstreeks kan 'overboeken'. Zo weet men zeker dat de betaling aankomt.

Minen

Minen is eigenlijk het inzetten van de eigen computer voor de validatie en vastlegging van de transacties binnen de blockchain. Waarom zou iemand zijn computer nu in zo'n blockchain willen inzetten? Omdat men 'beloond' kan worden voor het valideren. Het verschilt per cryptocurrency hoe groot de kans is dat men voor de validatie zelf een stukje van die cryptocurrency krijgt bijgeschreven in de wallet (die kans daalt ook dramatisch naarmate een cryptocurrency 'succesvoller' is). Ook verschilt het per cryptocurrency of die 'beloning' ten laste komt van degene die een transactie doet (andere vorm van transactiekosten), of dat er bij iedere 'transactieronde' een paar nieuwe eenheden van de cryptocurrency worden 'gemaakt' en verdeeld onder de miners.

Anoniem

Een minder positief effect van cryptocurrency's is dat deze het mogelijk maken om – afhankelijk van de cryptocurrency – redelijk anoniem deel te nemen aan het internationale betalingsverkeer. Daarom maken ook veel criminelen gebruik van cryptocurrency's. Sommige netwerken maken het bewust extra moeilijk om iemands identiteit te achterhalen, waardoor die cryptocurrency's zich in het bijzonder lenen voor criminele transacties (bijvoorbeeld voor witwassen, drugs- en wapenhandel, enzovoort). Maar die anonimiteit wordt ook benut door belastingplichtigen die zo hun vermogen willen verbergen voor de fiscus.

Fiscale aspecten

Aan cryptocurrency's kleven allerlei fiscale aspecten. In de praktijk roepen de munten en de activiteiten daar omheen (handel, minen) tal van fiscale vragen op. We zullen hier een aantal aspecten met betrekking tot de inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting en omzetbelasting bespreken. We pretenderen zeker niet alle fiscale aspecten te belichten, maar lichten er een aantal praktische zaken uit.

Hoe kwalificeert de handel in cryptocurrency's?

Een natuurlijke persoon die voor zichzelf handelt in cryptocurrency's, is naar onze mening het best vergelijkbaar met de beurshandelaar die in zijn vrije tijd voor zichzelf handelt. De meest arbeidsintensieve vorm daarvan is 'daytrading': het gedurende de handelsdag (meermalen) aan- en verkopen van effectenposities. Net als daytraders zoeken ook veel handelaren in cryptocurrency's naar 'imperfecties' in de markt, bijvoorbeeld (kleine) koersverschillen tussen beurzen of tussen derivaten en de onderliggende effecten. De inkomsten die daarmee gegenereerd worden, moeten – zo valt op te maken uit een arrest van de Hoge Raad van 9 september 2011 – worden belast in box 3 omdat er louter een speculatief uitzicht op voordeel is waardoor het vereiste van een redelijke winstverwachting ontbreekt. De handelaar die voor zichzelf in cryptomunten handelt geniet dus geen belastbare winst en kan handelsverliezen ook niet aftrekken. De Hoge Raad heeft overigens wel één voorbehoud gemaakt: in de situatie waarbij de handelaar in bitcoins

➔ **Bitcoin en meer**

De bitcoin is geen verzamelnaam voor digitale munten, maar in feite slechts een van duizenden cryptocurrency's. Het is wel met afstand de bekendste en (op het moment van het schrijven van dit artikel) ook de meest waardevolle. Velen storten zich momenteel massaal op de handel in cryptocurrency's, waaronder dus de bitcoin. De bitcoin is een van de eerste cryptocurrency's en de blockchain technologie erachter is dan ook minder ontwikkeld dan bij sommige nieuwere munten. De bitcoin is een pure peer-to-peer versie van virtueel geld. Nieuwere munten kennen vaak veel ingewikkeldere blockchain technologie die bijvoorbeeld door ingewikkelde encryptie de anonimiteit beter beschermen. Ook zijn er cryptocurrency's waarbij niet alleen de betaalttransactie, maar ook de overeenkomst waaruit de transactie voortvloeit wordt gevalideerd. Een betaling wordt dan alleen gedaan als de blockchain vaststelt dat ook aan de voorwaarden van de koopovereenkomst is voldaan, waarna de transactie automatisch doorgaat.

feitelijk een 'market maker' is, met andere woorden, de koers van de cryptocurrency kan beïnvloeden, kan er sprake zijn van een onderneming. In dat geval zijn de inkomsten van de daytrader niet belast in box 3, maar in box 1. Voor de meeste succesvollere cryptocurrency's zal dat overigens niet snel mogelijk zijn.

Wat betreft de heffing in box 3 geldt volgens de fiscus – zo kan men uit een WOB-verzoek inzake de fiscale behandeling van cryptocurrency's opmaken – dat cryptocurrency's kwalificeren als 'overig vermogensrecht'. Het lijkt ons onwaarschijnlijk dat de vrijstelling voor roerende zaken of de beperkte vrijstelling voor kasgeld hier van toepassing is. Het is dus wel noodzakelijk om op 1 januari (0:00 uur) een overzicht te maken van de beleggingen in cryptocurrency's. Dat klinkt vrij eenvoudig, maar bedenk wel dat de meeste (gangbare) cryptocurrency's verhandeld worden op een grote hoeveelheid beurzen en dat de koers per beurs en per dag enorm kan fluctueren. Het is dus in de praktijk niet zo eenvoudig om de waarde van een cryptocurrency op 1 januari te bepalen.

De meeste partijen die wallets voor cryptocurrency's aanbieden bevinden zich buiten Nederland. Dit betekent dus dat de Belastingdienst de mogelijkheid heeft om twaalf jaar na te vorderen als iemand niet netjes opgeeft wat hij aan cryptocurrency's heeft. En, boetevrij inkeren voor buitenlands vermogen is er sinds 1 januari 2018 ook niet meer bij.

Is 'minen' een box 1-activiteit?

Voor het minen is een computer nodig, enige arbeid (om de computer te bedienen) en een ruimte waarin de computer draait. Er is dus mogelijk sprake van een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid. Maar is er ook een reële winstverwachting? Zoals we aan het begin van dit artikel al aangeven verschilt de kans dat minen een beloning oplevert per cryptocurrency en ook is het sterk afhankelijk van het succes van de munt. Daar komt nog bij dat een computer stroom verbruikt, afgeschreven wordt en de ruimte waar hij staat ook geld kost. Een particulier die met zijn eigen computer aan het minen gaat, zal dus niet snel een onderneming drijven. Anders wordt het (wellicht) wanneer iemand een loods huurt, daar meerdere servers inzet en een grootverbruikersabonnement afsluit bij een energie-maatschappij.

Overigens merken wij nog op dat met het minen weinig tot geen arbeid gemoeid is. Resultaat uit een werkzaamheid zal dus ook niet snel aan de orde zijn.

Cryptocurrency's en ondernemingsvermogen

Zijn er dan helemaal geen situaties waarbij cryptocurrency's tot een onderneming behoren? Zeker wel. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de exploitatie van een cryptocurrency-beurs, maar ook veel traditioneler aan de bakker op de hoek die de betaling van zijn brood in cryptocurrency accepteert. Daarnaast is natuurlijk iedere vennootschap voor wiens rekening en risico cryptocurrency's komen, belast over de winsten en verliezen die daaruit voortkomen.

→ Middel tegen fraude?

De technologie achter nieuwere cryptomunten waarbij niet alleen de betaling wordt gevalideerd, maar ook de overeenkomst waaruit deze betaling voortvloeit, wordt ook genoemd als het middel tegen btw-carrouselfraude, omdat de btw niet door iedere ondernemer in de keten wordt betaald en in vooraf trek wordt genomen, maar juist als reservering in de blockchain blijft tot de laatste schakel (de consument), en dan ineens aan de Belastingdienst kan worden betaald. Recent is gebleken dat ook voor de dividendbelasting een dergelijk systeem interessant zou kunnen zijn (misbruik van de dooruitdelingsfaciliteit) en ook voor bijvoorbeeld douanerechten lopen pilots waarbij blockchaintechnologie wordt ingezet om de oorsprong van goederen en hun waarde te 'volgen'.

Waar het de IB-ondernemer betreft geldt het voorgaande, althans zolang de cryptocurrency na ontvangst tot het ondernemingsvermogen blijft behoren. 'Duurzaam overtollige' cryptocurrency's zullen immers (enige tijd) na verkrijging niet meer tot het ondernemingsvermogen behoren (met alle afrekeningsproblematiek van dien). Als de cryptocurrency ondernemingsvermogen is, blijft de vraag hoe het resultaat op de cryptocurrency moet worden bepaald. Als de cryptocurrency tot het ondernemingsvermogen behoort, wordt deze op het moment van de verkrijging gewaardeerd als een activum op de balans. Hiervoor noemden we al de complexiteit van waarden gezien de diverse (niet erkende) beurskoersen van dezelfde munt. De vraag is dan ook tegen welke waarde men moet activeren. Dit moet immers in euro's worden geadmistreerd en niet in bijvoorbeeld bitcoins. De dag dat men de bitcoin als functionele valuta mag gebruiken, laat naar verwachting nog wel even op zich wachten. Maar dan begint het spel pas echt. Tot op heden vindt de Belastingdienst cryptocurrency's namelijk geen 'geld' (een formeel besluit hierover is er niet, wel oordeelde de staatssecretaris enige tijd terug over zogenoemde 'Lets-eenheden' dat een betaling daarin geen in geld genoten inkomen betreft). En als iets geen geld is, dan gelden ook de waarderingregels binnen het goedkoopmansgebruik voor de waardering van valuta anders dan euro's (vreemde valuta) niet. Algemeen gaan we ervan uit dat vreemde valuta op de dagkoers moeten worden gewaardeerd. Voor cryptocurrency mag men, nu het geen geld is, waarschijnlijk uitgaan van de historische kostprijs of lagere marktwaarde. Hiermee lijkt uitstel van winstneming dus goed mogelijk, althans zolang men de cryptocurrency niet vervreemdt. Maar een extremere benadering is ook mogelijk. Een cryptocurrency is namelijk weliswaar een bezit, maar zeker voor

een cryptocurrency-exchange of een vennootschap die zich toelegt op de handel in cryptocurrency's, zal de cryptocurrency – die als bestemd voor de omzet in het bedrijf aanwezig is – waarschijnlijk 'voorraad' zijn (zie het arrest van de Hoge Raad van 17 april 1957). En als cryptocurrency's voorraad zijn, kan, gezien hun onderlinge uitwisselbaarheid, goed betoogd worden dat op de balanswaardering het ijzerenvoorraadstelsel kan worden toegepast. Door de voorraad naar een vaste basisprijs te waarderen, wordt het bij verkoop van die voorraad behaalde resultaat bij de winstberekening buiten aanmerking gelaten. Het ijzerenvoorraadstelsel leidt er derhalve toe dat winstneming op de cryptocurrency's feitelijk uitgesteld kan worden tot het moment dat de laatste voorraad wordt verkocht (Hoge Raad 10 april 2009). Daar de waarde van cryptocurrency's over het algemeen zeer volatiel is, is het goed verdedigbaar om een waarderingsstelsel te kiezen op basis van voorzichtigheid in plaats van realiteit. Een lifo of fifo-systeem van voorraadwaardering zouden wij dan ook voor cryptocurrency's niet aanbevelen (alhoewel lifo in ieder geval voor 'de' bitcoin voor 2017 geen slecht systeem is).

Voor de categorie ondernemers die de cryptocurrency's niet tot hun voorraad mogen rekenen, biedt goedkoopmansgebruik ook nog steeds mogelijkheden om winstneming uit te stellen. Gezien hun onderlinge uitwisselbaarheid is het namelijk zeer wel mogelijk om bij verkoop steeds aan te nemen dat eerst de eenheden van cryptocurrency's worden verkocht met de hoogste historische kostprijs. Met andere woorden, als je twee bitcoins hebt gekocht, één voor € 100 en één voor € 10.000, mag je bij verkoop van een bitcoin aannemen dat je de duurste eerst verkocht hebt. Daarnaast zou men op grond van de wettekst kunnen stellen dat de vorming van een herinvesteringsreserve mogelijk is (zolang maar nieuwe cryptocurrency's worden gekocht). En wellicht is zelfs een beroep op de toepassing van de ruilarresten mogelijk, zodat ook op die gronden winstneming mag worden uitgesteld.

En de btw?

Net als het kopen van Zwitserse franken, Amerikaanse dollars of de Japanse yen, is het mogelijk om met euro's ook cryptocurrency kopen, bijvoorbeeld bitcoins. Maakt dit

feit dat een bitcoin geld is? Nee, althans niet in Nederland en in de Europese Unie. Bitcoin is – net als alle andere cryptocurrency's – geen wettig betaalmiddel in Nederland. De overheid accepteert cryptocurrency's dus niet voor bijvoorbeeld het voldoen van belastingen.

De btw-richtlijn kent een specifieke vrijstelling van btw voor de overdracht van 'wettige betaalmiddelen' (i.e. geld). Dit komt voort uit de gedachte dat de btw een verbruiksbelasting is en een betaalmiddel niet wordt verbruikt, maar wordt besteed. Een andere behandeling van geld zou ook tot grote moeilijkheden leiden bij de btw-heffing op financiële diensten. Om dezelfde reden is bijvoorbeeld ook de handel in aandelen vrijgesteld.

Aangezien een cryptocurrency geen geld is, maar wel een verhandelbaar recht, is een handelaar in cryptocurrency's in de basis een btw-ondernemer, net als een handelaar in aardappelen of aandelen. Maar anders dan voor aandelen en geld is er geen vrijstelling voor de handel in cryptocurrency's opgenomen in de BTW-richtlijn. Dit leidt uiteraard tot praktische problemen.

Het Hof van Justitie van de EU heeft gelukkig op 22 oktober 2015 bepaald dat diensten die bestaan uit het inwisselen van traditionele valuta's tegen eenheden van de virtuele valuta (bijvoorbeeld bitcoin) en omgekeerd, vrijgestelde handelingen vormen in de zin van de BTW-richtlijn. Feitelijk noemt het Hof van Justitie cryptocurrency's een betaalmiddel, dat deelt in de vrijstelling voor wettige betaalmiddelen.

Alhoewel de Nederlandse fiscus tot op heden geen eigen beleid heeft uitgevaardigd ten aanzien van de kwalificatie van transacties met cryptocurrency, lijkt het ons zeer waarschijnlijk dat op basis van dit arrest de conclusie kan worden getrokken dat cryptocurrency's voor de btw zullen kwalificeren als 'geld' waardoor een vrijstelling van toepassing zal zijn.

Wellicht ten overvloede merken wij op dat de behandeling van cryptocurrency's voor de btw niet automatisch doorwerkt naar de inkomsten- en vennootschapsbelasting. Tot de rechter of de wetgever anders oordeelt, kan de cryptocurrency dus geld zijn voor de btw en voorraad voor de directe belastingen.

Tot slot

De behandeling van cryptocurrency in de fiscaliteit is omgeven door vragen, maar hopelijk heeft dit artikel de meest prangende vragen (voor de cliënt) nu beantwoord. Het belangrijkste blijft dat men naar eer en geweten aangifte blijft doen, maar voorlopig is men dus nog wel vrij om, mits onderbouwd, voordelige standpunten in te nemen.

Bron: HR 09-09-2011, nr. 09/04984 (ECLI:NL:HR:2011:BQ2071); MvF 30-10-2017, Besluit op Wob-verzoek naar fiscale aspecten rondom cryptocurrency; MvF 21-02-2014, nr. BLKB 2014/286M (Stcrt 2014, 6643); HR 17-04-1957, nr. 13 039 (ECLI:NL:HR:1957:AY1647); HR 10-04-2009, 42 916 (ECLI:NL:HR:2009:AZ7364); HvJ EU 22-10-2015, nr. C-264/14 ECLI:EU:C:2015:718

Cryptocurrency	Price in USD
BTC Bitcoin	\$221.86
ETH Ethereum	\$197.04
LTC Litecoin	\$42.48
ETC Ethereum Classic	\$16.85